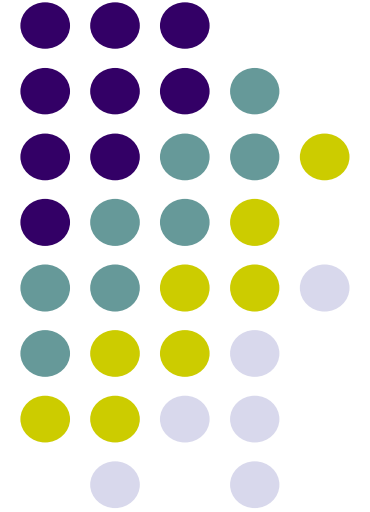

MARDİN'İN EKONOMİK PANORAMASI;

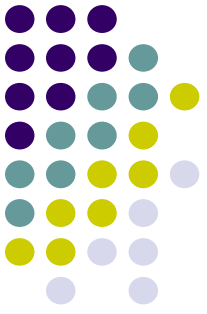
*Şehrin Sektörel, Kurumsal, Rekabetçilik
ve Müteşebbislik Yapısına Dair Tahliller*

*Dr. Mehmet Behzat Ekinci
MAÜ, İİBF, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi
TOBB/TEPAV, Mardin-Kızıltepe-Nusaybin TSO/TB Akademik Danışmanı
<http://iktisat.artuklu.edu.tr/akademik-kadro/>
<http://www.akademiktisat.net>
mbekinci@akademiktisat.net*

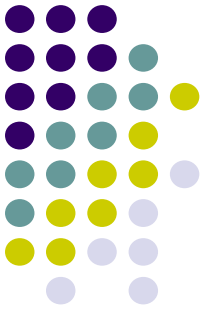
Mardin, 13.01.2015

İÇİNDEKİLER

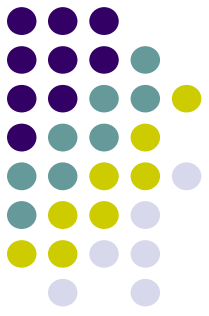

- Mukaddime
- 1. Mardin'in Gelir ve İstihdam Yapısı
- 2. Mardin'in Sektörel Yapısı
- 3. Mardin'de İktisadî Kurumsal Yapı
- 4. Mardin'in Rekabetçilik Yapısı
- 5. Mardin'de Müteşebbislik Yapısı
- Mardin'e İlişkin Bazı Sorunların İrdelenmesi
- Faydalanılan Kaynaklar

MUKADDİME

- Mardin ili, istatistikî bölge birimleri sınıflandırması (İBBS) Seviye 2'ye göre TRC3(Dicle Bölgesi)'te yer almaktadır.
- Dicle Bölgesi'nde yer alan diğer iller ise Batman, Şırnak ve Siirt'tir.

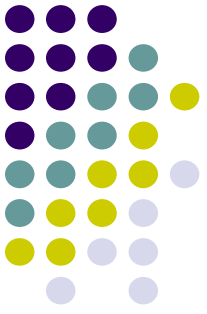
1a) MARDİN'İN GELİR VE İSTİHDAM YAPISI

Tablo 1: Mardin'in Türkiye GSYİH'sindeki Yeri (1991 -2001)

Yıl	Mardin GSYİH (1987 fiyatlarıyla, milyar TL)	Mardin GSYİH / TR GSYİH (%)
1991	374	0.4
1993	415	0.4
1995	423	0.4
1997	495	0.4
1999	485	0.4
2001	566	0.5

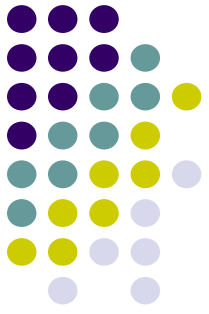
Kaynak: TÜİK (2013d), "Ulusal Hesaplar", http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=56, (10.06.2013).

1b) MARDİN'İN GELİR VE İSTİHDAM YAPISI

- 1991'de ilin Türkiye'deki payı %0.4 idi.
- 2001'de bu oran %0.5 olarak gerçekleşmiştir (Bkz. Tablo 1).

1c) MARDİN'İN GELİR VE İSTİHDAM YAPISI

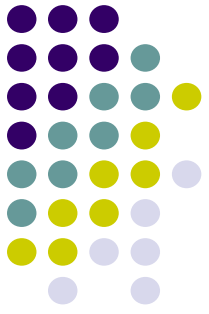

Tablo 2: Mardin'de İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı (90-00)

Yıl	1990		2000	
	Kişi	%	Kişi	%
Tarım	143,346	74.4	149,346	69.9
Sanayi	4,440	2.3	5,048	2.4
Hizmetler	45,964	23.4	58,761	27.7
Toplam	196,750	100.0	213,155	100.0

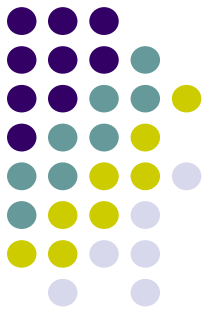
Kaynak: TKB, DİKA (2010), *Dicle Bölgesi Stratejik Gelişme Raporu*, Mardin, s.19.

1d) MARDİN'İN GELİR VE İSTİHDAM YAPISI

- Mardin, 1990-2000 döneminde tarım sektörü ağırlıklı bir istihdam payına sahiptir. Bunu hizmet ve sanayi sektörleri takip etmektedir (Bkz. Tablo 2).
- Öte taraftan iki dönem arasındaki sektörel değişim de gözden kaçmamaktadır.
- Tarım azalırken, hizmet ve sanayi sektörleri artış eğilimi sergilemektedir.

2a) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

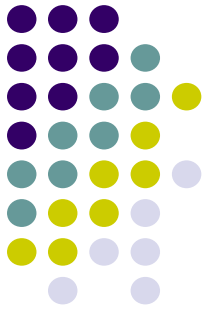
Tablo 3: Mardin'de Ticaret ve Sanayi Odası'na Kayıtlı Firmalar (2013) (adet) (*)

Meslek Grupları	Faal	Askıda	Fesih-Terkin-Nakil-Tasfiye	Toplam
Grup 1: İnşaat ve Yapı Malzemeleri	346	392	4	742
Grup 2: Tekstil Deri	59	66	1	126
Grup 3: Hayvancılık Et ve Süt Ürünleri	113	49	0	162
Grup 4: Turizm Eğitim ve Sağlık	82	80	2	164
Grup 5: Tarım ve Ormancılık	115	158	0	273
Grup 6: Nakliye, Otomotiv Satış-Onarım	225	282	4	511
Grup 7: Gıda ve Unlu Mamuller	142	104	0	246
Grup 8: Akaryakıt, Kimyevî Maddeler ve Madencilik	65	139	1	205
Grup 9: Bilişim, İletişim, Elektrikli Cihazlar ve Baskı	120	149	0	269
Grup 10: Finansal Yatırım Araçları, Teknik Danışmanlık ve Müşavirlik	100	63	1	164
Genel Toplam	1,367	1,482	13	2,862

* Şu ilçelere ait veriler: Merkez, Dargeçit, Derik, Mazıdağı, Midyat, Ömerli, Savur, Yeşilli (Kızıltepe ve Nusaybin hariç).

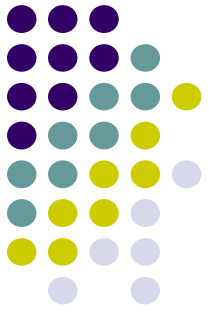
Kaynak: MATSO (2013), "Üye Firma İstatistikleri", <http://www.mardintso.tobb.org.tr>, (12.06.2013).

2b) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

- Kızıltepe ve Nusaybin ilçelerinin kendi Ticaret ve Sanayi Odası (TSO) mevcut olduğundan bunlar hesaplama açısından Mardin TSO kapsamı dışında kabul edilmektedir. Bu iki ilçe haricinde Mardin ilinde TSO'ya üye toplam 2,862 firma var olup bunların 2,849'u faaliyetlerini sürdürmektedir.
- Normalde TSO uygulamasında üyelik aidatlarını ödeyenler 'faal' kabul edilmekte, ödemeyenler ise 'askıda' şeklinde nitelendirilmektedirler. Halbuki askıda olsalar da aslında bu firmalar faaliyetlerini sürdürmektedirler.
- Bu bakış açısıyla Mardin'deki 'faal' üye sayısı 1,367 olmakla beraber (1,482'si 'askıda'dır), esasında toplam 'faal' firma sayısı yani faaliyette bulunan şirketlerin adedi (faal+askıda) 2,849'dur.
- Mardin'de sınaî firma sayısı 90 adettir. Dolayısıyla ilin iktisadî yapısı hizmet sektörüne dayalıdır. Nitekim, bu rakamlardan hareketle, toplam işletmelerin %96.8'inin hizmet sektörü kapsamında olduğu ortaya çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3).

2c) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

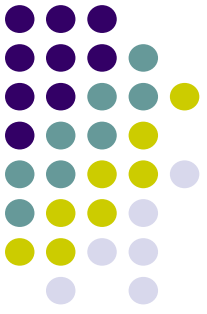

Tablo 4: Kızıltepe'de Ticaret ve Sanayi Odasına Kayıtlı Firmalar (2013) (adet)

<i>Meslek Grupları</i>	<i>Toplam</i>
Grup 1: Tarım ve Hayvancılık	632
Grup 2: Gıda	237
Grup 3: Maden-Petrol ve İmalât	412
Grup 4: İnşaat ve Malzemeleri	559
Grup 5: Otomotiv	253
Grup 6: Dayanıklı Tüketim Malları	275
Grup 7: Ulaştırma	709
Grup 8: Hizmetler	161
Genel Toplam	3,238

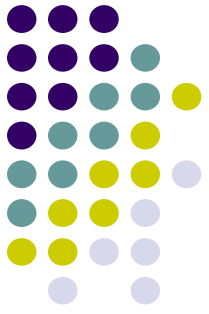
Kaynak: KTSO (2013), "Üye Firma Bilgileri", <http://www.kiziltepetso.org.tr>, (12.06.2013).

2d) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

- Kızıltepe'de TSO'ya üye toplam 3,238 kayıtlı firma olmakla beraber, bunların 2,277'si faal durumdadır.
- TSO bakış açısıyla Kızıltepe'de faal üye sayısı 1,613 olmakla beraber (664'ü askıdadır), esasında toplam faal firma sayısı yani faaliyette bulunan şirketlerin adedi (faal+askıda), belirtildiği üzere, 2,277'dir.
- Kızıltepe'de sanayi sektöründe faaliyet gösteren toplam firma sayısı ise 111'dir. Buradan da anlaşıldığı üzere ilçe hizmet sektörü ağırlıklı bir iktisadî yapıya sahip olup işletmelerin %95'i bu sektörde faaliyette bulunmaktadır (Bkz. Tablo 4).

2e) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

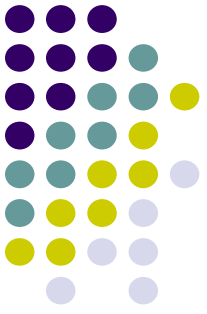

Tablo 5: Nusaybin'de Ticaret ve Sanayi Odasına Kayıtlı 'Faal' Firmalar (2013) (adet)

<i>Meslek Grupları</i>	<i>Toplam</i>
Grup 1: İnşaat	107
Grup 2: Sigortacılık, Nakliyat	125
Grup 3: Mobilya, Petrol, Ulaştırma, Turizm	83
Grup 4: Tekstil, Seracılık, Otomotiv, Yağ İmalâtı	62
Grup 5: Kuyumculuk, Dış Ticaret, Hırdavat	75
Genel Toplam	452

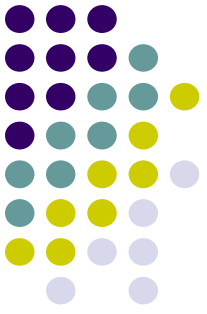
Kaynak: NTSO (2013), "Üye Firmalar", <http://www.nusaybintso.org.tr>, (21.06.2013).

2f) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

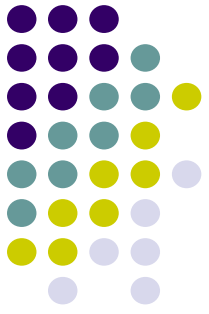
- Nusaybin'de TSO'ya üye toplam 1,556 firma mevcut olup, bunların 1,002'si faaldir. Her ne kadar Nusaybin'deki faal üye sayısı 452 olsa da aslında askıdakilerle beraber (550) toplam faaliyette bulunan firmaların adedi 1,002'dir.
- Nusaybin'de sanayi sektöründe faaliyet gösteren toplam firma sayısı ise 17 olup bu ilçe de hizmet sektörü ağırlıklı bir iktisadî yapıdadır. Nitekim, toplam işletmelerinin %98.3'ü hizmet sektörü kapsamındadır (Bkz. Tablo 5).

2g) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

- Mardin'deki TSO'lar AB'deki Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflamasına (NACE Revizyon 2) geçiş sürecindedirler.
- İlçeler itibariyle mevcut meslek grup sayıları şöyledir:
 - ✓ Mardin Merkez ve ilçeler: 10
 - ✓ Kızıltepe: 8
 - ✓ Nusaybin: 5

2h) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

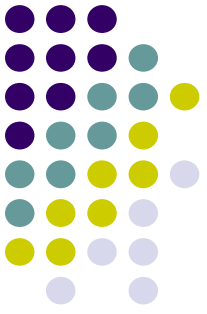
Tablo 6: Mardin'de Sanayi ve Hizmet Sektörleri İşletmeleri (2013)

<i>(Faal+askıda olanlar)</i>	<i>Toplam</i>		<i>Sanayi</i>		<i>Hizmet</i>	
	<i>Adet</i>	<i>%</i>	<i>Adet</i>	<i>%</i>	<i>Adet</i>	<i>%</i>
Merkez + İlçeler (Kızıltepe ve Nusaybin hariç)	2,849	100	90	3.2	2,759	96.8
Kızıltepe	2,277	100	111	4.9	2,166	95.1
Nusaybin	1,002	100	17	1.7	985	98.3
TOPLAM	6,128	100	218	3.6	5,910	96.4

Kaynak: Şu kuruluşlardan elde edilen verilerle hesaplanmıştır:

- MATSO (2013), "Üye Firma İstatistikleri", <http://www.mardintso.tobb.org.tr>, (12.06.2013).
- KTSO (2013), "Üye Firma Bilgileri", <http://www.kiziltepetso.org.tr>, (12.06.2013).
- NTSO (2013), "Üye Firmalar", <http://www.nusaybintso.org.tr>, (21.06.2013).

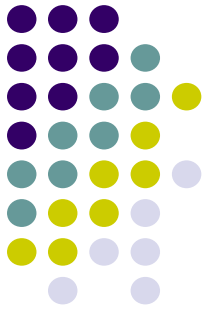
2i) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

- Mardin genelinde faaliyette bulunan 218 sınaî firma çıkarıldığında geriye kalan firmaların tamamı hizmet sektörü kapsamında değerlendirilebilir.
- Bu da Mardin genelinde toplam işletmelerin %96.4'ünün hizmet sektöründe olduğunu göstermektedir (Bkz. Tablo 6).

2j) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

Dış Ticaret - a

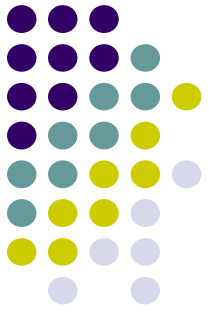

Tablo 7: Mardin'in Türkiye (TR) Dış Ticaretindeki (Mal) Yerine İlişkin Veriler (2002-2012) (milyon \$, %)

Yıl	Mardin İhracat	TR İhracat	Mardin İhracat/ TR İhracat	Mardin İthalât	TR İthalât	Mardin İthalât/ TR İthalât
2002	23	36,059	0.065	11	51,554	0.021
2004	73	63,167	0.116	36	97,540	0.037
2006	191	85,534	0.224	54	139,576	0.039
2008	434	132,027	0.329	69	201,964	0.034
2010	564	113,883	0.495	93	185,544	0.050
2012	948	152,469	0.622	152	236,545	0.064

2k) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

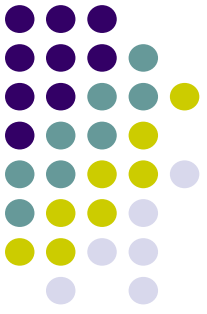
Dış Ticaret - b

- TÜİK verilerine göre Mardin, Türkiye mal ihracatındaki payını zamanla artıran bir ildir.
- 2002 yılına göre 2012 yılında Türkiye toplam ihracatındaki payı 10 kat kadar artmıştır.
- Öte yandan Türkiye ithalâtındaki payı da artmış olmakla beraber ihracattakine kıyasla çok daha düşük seviyededir.
- Nitekim 2002 yılına göre 2012 yılında Mardin'in Türkiye toplam ithalâtındaki pay artışı 3 kat civarındadır (Bkz. Tablo 7).

21) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

Dış Ticaret - c

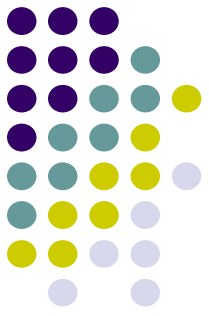

İlin genel dış ticareti (Aysan, 2013):

- İhracat yapan 81 il içinde 2002 yılında 39.sırada yer alırken 2012'de 18.sıraya yükselmiştir.
- 2002 yılında Mardin'den ihracat yapılan ülke sayısı 21 iken bu sayı 2012 yılında 67'ye yükselmiştir.
- 2012 yılında tüm Türkiye'den Irak'a gerçekleştirilen ihracatın %8.5'i Mardin'dendir.

2m) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

Malî Hizmetler - a

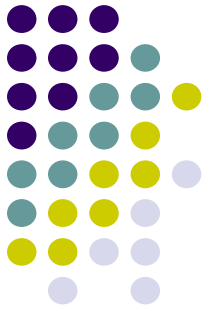

Tablo 8: Mardin'de Banka/Sigorta Acente Sayısı (13) (adet)

<i>İlçe</i>	<i>Banka Sayısı</i>	<i>Banka Şube Sayısı</i>	<i>Sigorta Acente Sayısı</i>
Merkez	16	23	14
Dargeçit	1	1	2
Derik	1	1	4
Kızıltepe	10	11	33
Mazıdağı	1	1	4
Midyat	7	7	10
Nusaybin	5	5	25
Ömerli	1	1	2
Savur	1	1	3
Yeşilli	1	1	1
Toplam	16	52	82

2n) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

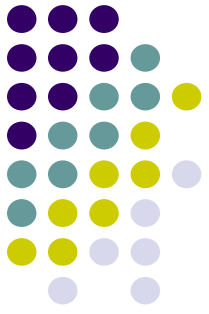
Malî Hizmetler - b

- Mardin'de malî hizmetler kapsamında reel kesimin bankacılık sektöründe desteklenmesinde sorunlar vardır.
- Firmalar, bankacılık kesiminden kredi talebinde teminat vb. bazı sıkıntılarla karşılaşmaktadır.
- Bu hususta MATSO Başkanı'nın bir toplantıda sarf ettiği sözler (Tutaşı, 2013):
"Bankalardan gerekli desteği alamıyoruz. Müteşebbisimiz, Organize Sanayii'ne 20 milyon dolar'lık yatırım yapmış ama maalesef bankalardan 500 bin dolar'lık krediyi temin etmekte zorluklar çekmektedir".

2o) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

Ulaştırma Sektörü Verileri - a

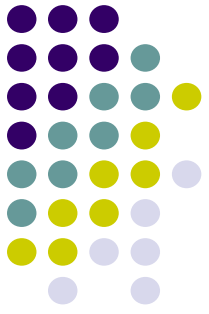
Tablo 9: Mardin'de Yol Uzunluklarına İlişkin Veriler (05-09) (km)

	Yollar	2005	2006	2007	2008	2009
TR	İl ve Devlet Yolu	61,939	61,764	61,912	62,023	62,219
	Demiryolu	8,697	8,697	8,697	8,699	9,080
TRC3	İl ve Devlet Yolu	2,254	2,254	2,274	2,294	2,341
	Demiryolu	211	211	211	210	210
Mardin	İl ve Devlet Yolu	732	732	752	766	761
	Demiryolu	128	128	128	128	128

Kaynak: TÜİK (2010), *Bölgesel Göstergeler-TRC3*, Yayın no: 3579, Ankara, s.99.

2p) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

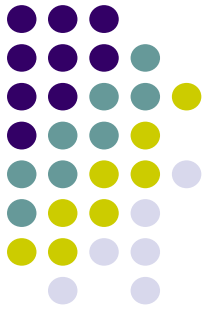
Ulaştırma Sektörü Verileri - b

- 2005-09 döneminde Mardin'in 128 km olan demiryolu ağına bir ilave olmamakla beraber il ve devlet yolunda hafif bir artış meydana gelmiştir (Bkz. Tablo 9).
- Sektör yetkilileri, Tarihî İpek Yolu güzergahının ve bağlantı yollarının canlandırılması kapsamında Akdeniz'den Suriye'ye, Irak'a ve İran'a kadarki hattın bölünmüş yol şeklinde dizayn edildiğini ifade etmektedir.
- Böyle olması durumunda bundan Mardin'in hem mal hem de hizmet ticaretinin olumlu etkileneceğini söylemek mümkündür.

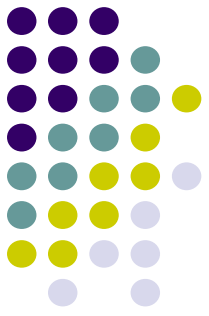
2r) MARDİN'İN SEKTÖREL YAPISI

Ulaştırma Sektörü Sorunları

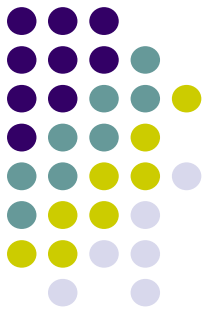
- Özellikle imalât birimlerinin bulunduğu mekanlarda (Organize Sanayi Bölgesi, Serbest Bölge) sorunlar vardır.
- 2012-14 Aralık döneminde Mardin Artuklu Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü öğrencileri vasıtasıyla Mardin OSB'deki 35 firmanın sorunlarının tespiti için 'Dışsal Ekonomiler' konulu bir anket gerçekleştirilmiştir. Bu anketle ortaya çıkan sonuç, genel olarak ulaştırma alt yapısının ciddi sorunlarının olduğu ve firmaların bunlardan dolayı önemli maddî kayıplara uğradığıdır.
- Bir firma yetkilisinin sözleri şöyledir (Mardin OSB, 12-14):
"Mal yüklediğimiz tır, OSB içerisindeki yolda bulunan bir çukura girerek hareket kabiliyetini yitirdi ve bu da zamanında yetiştiremediğimizden dolayı sipariş iptaline sebep oldu."

3a) MARDİN'DE İKTİSADÎ KURUMSAL YAPI

- Mardin'de büyük ölçekli 1 adet firma vardır ve bu da çimento sektöründe faaliyettedir.
- Diğer işletmeler KOBİ statüsündedir.
- Mardin işletmeleri, çoğunlukla aile ortaklıklarından oluşmaktadır.
- Bunun tabii sonucu, kurumsallaşamamaları ve belli bir ölçeğin üstüne çıkamamalarıdır.
- Kamu nitelikli kurumsal iktisadî yapıda iki isim ön plana çıkmaktadır:
 - DİKA,
 - KOSGEB.

3b) MARDİN'DE İKTİSADÎ KURUMSAL YAPI

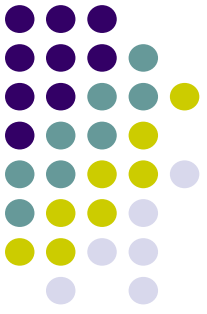
Tablo 10: DİKA'nın Mardin'de Desteklediği Proje Sayısı ve Destek Meblağı (2010-11)

Programlar (Proje Teklif Çağrısı Yöntemiyle Yürütülenler)	Proje Sayıları (adet)		Destek Meblağları (bin TL)	
	TRC3	Mardin	TRC3	Mardin
2010 KOBİ Malî Destek	46	23	10,601	4,659
2010 Küçük Ölçekli Altyapı	20	9	6,823	2,755
2010 TR-Suriye Bölgelerarası İşbirliği (*)	--	--	--	--
2011 Sektörel Gelişme	33	7	7,373	1,571
2011 Kentsel Yaşam Kalitesini İyileştirme	15	7	3,610	1,642
2011 Müşterek Sanayi-Ticaret Alanlarını İyileştirme	9	3	3,537	1,073
Toplam	123	49	31,944	11,700

Kaynak: DİKA (2013b), "Destek Programları", <http://www.dika.org.tr/?q1=2010-2011-yili-uygulama-sonuclari-ozeti>, (19.06.2013).

(*) Program, savaş dolayısıyla hayata geçirilememiştir.

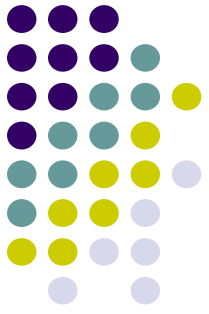
3c) MARDİN'DE İKTİSADÎ KURUMSAL YAPI

DİKA'nın Mardin'de desteklediği proje sayısına ve destek meblağına şöyle bir örnek verilebilir (Bkz. Tablo 10):

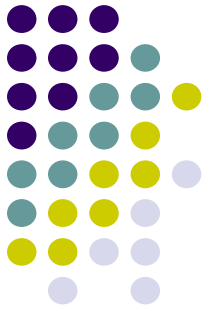
- 2010 ve 2011 yıllarında 'proje teklif çağrısı' yöntemiyle yürütülen toplam 49 projeye kullandırılan fon meblağı 12 milyon TL civarındadır.

3d) MARDİN'DE İKTİSADÎ KURUMSAL YAPI

- KOSGEB Mardin, kurumsal olarak iki alt birimli bir yapıya sahiptir:
 - Mardin Hizmet Merkezi Müdürlüğü,
 - Mardin OSB Sinerji Odağı.
- KOSGEB Mardin, 2011 Aralık ve 2013 Mayıs döneminde toplamda 154 projeye destek vermiştir.
- Projelerin sektörel dağılımı şöyledir:
%20 sanayi; %80 hizmet.

4a) MARDİN'İN REKABETÇİLİK YAPISI

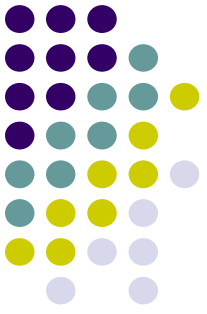

Tablo 11: Mardin'in İllerarası Rekabetçilik Endeksi Sıralama Bilgileri (2007-10) (sıra)

<i>Endeks</i>	07-08	08-09	09-10
İllerarası Rekabetçilik Endeksi Genel Sırası	64	62	60
- Beşerî Sermaye ve Hayat Kalitesi Alt Endeksi Sırası	76	77	80
- Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Alt Endeksi Sırası	46	47	50
- Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli Alt Endeksi Sırası	46	37	23
- Erişilebilirlik (Ulaştırma-Haberleşme) Alt Endeksi Sırası	57	53	54

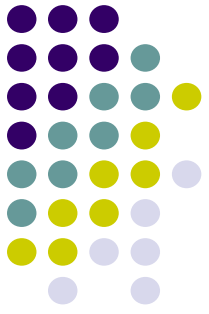
Kaynak: URAK, Deloitte Türkiye (2011), *İllerarası Rekabetçilik Endeksi 2009-2010*, İstanbul, s.10-51.

4b) MARDİN'İN REKABETÇİLİK YAPISI

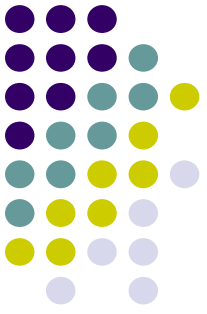
- Mardin, 'İllerarası Rekabetçilik Endeksi' genel sıralamasında ilerleme kat etmektedir. 2007-08 döneminde 64.sırada iken 2009-10 döneminde 60.sıraya yükselmiştir.
- En olumsuz gelişmelerden biri 'beşerî sermaye ve hayat kalitesi' alt endeksi sıralamasında meydana gelen gerilemelerdir. Mardin, Türkiye'de sondan ikinci sırada bulunmaktadır (Bkz. Tablo 11).

4c) MARDİN'İN REKABETÇİLİK YAPISI

- Mardin'in 'İllerarası Rekabetçilik Endeksi' sıralamasında en çok dikkat çeken alt endekslerden bir diğeri 'ticaret becerisi ve üretim potansiyeli'dir.
- 2007-08 döneminde Türkiye'de 46.sırada yer alıyorken 2009-10 döneminde de 23.sırada yer almıştır. (URAK, Deloitte Türkiye, 2011: 47).
- Bu veri, şehrin imalât-ticaret potansiyelini ifadede önemli bir göstergedir.
- Tabii, bu hususla alakalı bazı eleştiriler de yapılabilir.

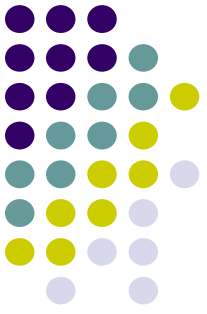
5a) MARDİN'DE MÜTEŞEBBİSLİK YAPISI

Tablo 12: Mardin'de Kurulan Şirketler ve Kooperatifler ve Sermaye Bilgileri (2003-09) (adet, bin TL, %)

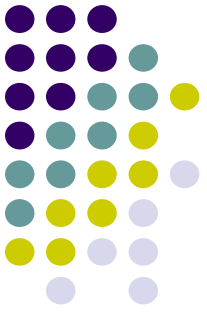
Yıl	Kurulan Şirket ve Kooperatif Sayıları		Kurulan Şirket ve Kooperatif Sermayeleri		Kapanan Şirket ve Kooperatif Sayıları	
	TR	Mardin	TR	Mardin	TR	Mardin
2003	32,259	99	2,872,952	4,141	5,436	10
2004	40,919	122	4,820,973	9,184	7,660	1
2005	47,401	208	7,717,273	36,153	8,886	7
2006	52,699	197	9,534,726	49,376	9,471	8
2007	55,350	188	12,605,873	49,514	9,954	17
2008	49,003	217	12,338,217	80,925	9,578	8
2009	44,472	274	10,208,570	113,282	10,395	8
Ort. Artış Oranı (03-09) (%)	6.4	20.9	27.4	92.6	12.2	97.3

5b) MARDİN'DE MÜTEŞEBBİSLİK YAPISI

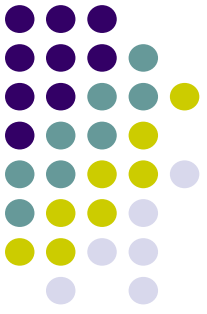
- 2003-09 döneminde Mardin'de kurulan şirket ve kooperatif sayısındaki ortalama artış oranı Türkiye ortalama oranının çok üstündedir.
- Öte taraftan 'kapanan şirket ve kooperatif sayıları' da Türkiye ortalamasının çok üstündedir (Bkz. Tablo 12).
- Bu olumsuzluğun teorik bir açıklaması da vardır.

5c) MARDİN'DE MÜTEŞEBBİSLİK YAPISI

- Mardin'de şirket-kooperatifle ilgili söz konusu durum, İktisat Teorisi'ndeki Monopolcü Rekabet Piyasası ile açıklanabilir.
- Bu piyasaya getirilen önemli bir eleştiri şudur:
Üretimde ve üretim sonrasında kaynak israfına yol açması.
- Tipik örnekler; her semtte, köşe başında yan yana dizilmiş bakkallar, mağazalar, manavlar, eczahaneler vs.'dir.
- Bu durum, Mardin pratiğinde de mevcuttur. Fakat sorun sadece bir arada bulunmaları değil, tatmin edici bir iş hacmine ulaşamamaları ve sık sık kapanıp açılmalarıdır.
- Bu durum müteşebbislik kabiliyetini ifade etmekle beraber, Mardin'de kaynakların etkin olarak kullanılmadığını ve iktisadî manada bir israfın olduğunu da göstermektedir.

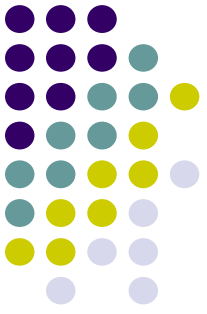
5d) MARDİN'DE MÜTEŞEBBİSLİK YAPISI

Mardin'de iç-dış ticarî hayatta yer alabilmek için bazı gayri resmî kurallar da vardır. Bunlar şöyledir (Atalay-Güneş, 2012):

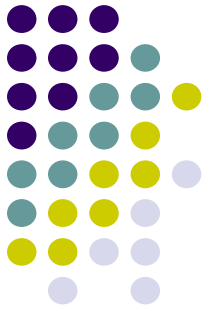
- Müteşebbislik için sermaye + güvenilir bir aileye mensup olma.
- Kurumsal düzenlemelere güvenilmediğinden gayri resmî ilişkilerin kurulamadığı kişilerle/kurumlarla iş yapılmaması.
- Ulusal/uluslararası piyasalardaki hareket tarzları şöyledir:
 - i. TR'deki ticarî ilişkiler: gayri resmîdir ve ödemeler nakittir.
 - ii. Uluslararası piyasalarda ticarî ilişkiler ikili tarzdadır:
 1. Yakın coğrafyada (mesela Irak) nakit bazlıdır.
 2. Uzak coğrafya:
 - a) Güçlü kanunî altyapılı ülkelerde doğrudan ticaret şeklindedir.
 - b) Gevşek kanunî altyapılı ülkelerde ise aracı firmalar tercih edilmektedir.

5e) MARDİN'DE MÜTEŞEBBİSLİK YAPISI

- Söz konusu yapının (Mardin'de iç-dış ticarî hayatta yer edinebilmek için aranan gayri resmî kuralların), karmaşıklaşan dünya ticaret ortamında çok sürdürülebilir olmayacağını belirtmekte fayda vardır.
- Çünkü mesafeler uzadıkça ve ortaklar (kişiler/kurumlar) arttıkça ticarî ilişkilerin sadece bu olguya dayalı olarak gerçekleştirilebilmesi mümkün olmayabilecektir.

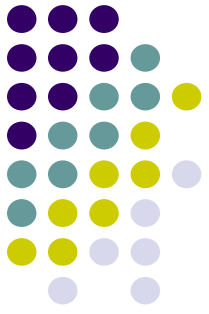
MARDİN'E İLİŞKİN BAZI SORUNLARIN İRDELENMESİ - a

A) SUNUM KAPSAMINDAKİ TESPİTLER

- Reel kesim ve bankacılık sektörü ilişkileri zayıftır.
- Merkezde ve özellikle imalât bölgelerinde ulaştırma alt yapısı yetersizdir.
- İşletmeler çoğunlukla aile bazlı KOBİ statüsündedir ve kurumsallaşamama sorunları vardır.
- Irak ve Suriye pazarlarında Diyarbakır, Urfa ve Antep gibi rakiplere kıyasla, sınaî ve hizmet alt yapısı geridir.
- Kapanan şirket ve kooperatif sayısındaki ortalama artış oranı Türkiye ortalama oranının üstündedir.
- 'Monopolcü Rekabet Piyasası' kapsamında kaynakların israfı söz konusudur.
- Müteşebbislik için aranan 'güvenilirliğe' dair şartlar, mevcut dünya konjunktüründe sürdürülebilir değildir.

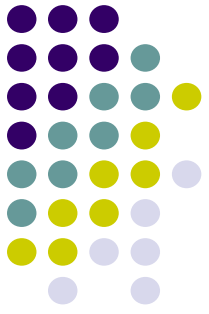
MARDİN'E İLİŞKİN BAZI SORUNLARIN İRDELENMESİ - b

B) İLAVE TESPİTLER

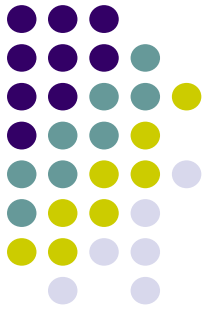
1. Bölgesel Kalkınma ve Tarımsal İktisat
 - Uygun ham madde-malzeme kullanım sorunları vardır. Mesela uygun gübre kullanımında eksiklikler vardır.
 - Ağaçlandırma eksikliği vardır. Bu kapsamda normal ağaçlar yanında, iktisadî değeri olan ağaçlandırma da (mesela zeytin) yetersizdir.
 - Anız yakımı sürdürülmektedir ve bağlantılı olarak ciddi ekolojik sorunlar vardır.
2. Tarihî ve Turistik Kapasite Erişimi/Kullanımı Sorunları
 - Tarihî mekanlara ilgisizlik (+Arkeolojik sorunlar) vardır.
 - 3-7-10 bin yıllık maziye uymayan bir turizm kapasitesi mevcuttur.
 - Otel-yatak sayısına ilişkin eksiklikler mevcuttur.
 - Tarihî mekanların pazarlanmasında sorunlar vardır.
 - Esnafın yerli-yabancı turiste sergilediği davranış tarzında eksiklikler vardır.

FAYDALANILAN KAYNAKLAR - a

1. Atalay-Güne , Zehra Nurdan (2012), *Theorizing 'Trust' in the Economic Field in the Era of Neoliberalism: The Perspectives of Entrepreneurs in Mardin*, Ph.D. Thesis, Social Sciences Institute, Middle East Technical University, Ankara.
2. Aysan, Ahmet Faruk (2013), "Son Yıllarda Türkiye'nin ve Mardin'in ktisadî Özellikleri Bize Neler Söylüyor?", Türkiye Ekonomisinde Genel Geli meler I ında Bölgesel Kalkınma Paneli, Mardin Artuklu Üniversitesi, BF, ktisat Bölümü, 02.05.2013.
3. BDDK (2013), "Kurulu lar", <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kuruluslar/Bankalar/Bankalar.aspx>, (13.06.2013).
4. Demir, Alper (2011), *Dicle Bölgesi Rekabet Analizi*, D KA, Mardin.
5. D KA (2010a), *Dicle Bölgesi Kurumsal Kapasite Raporu*, Mardin.
6. D KA (2010b), *Dicle Bölgesi Ula tırma Raporu*, Mardin.
7. D KA (2011), *Rakamlarla Mardin*, Mardin.
8. D KA (2013a), "Ajans Destekleri", <http://www.dika.org.tr/?g1=destekler>, (17.06.2013).
9. D KA (2013b), "Destek Programları", <http://www.dika.org.tr/?g1=2010-2011-yili-uygulama-sonuclari-ozeti>, (19.06.2013).
10. D KA, TEPAV (2011), *TRC3 Bölgesi Dı Ekonomik Çevre Analizi*, Mardin.
11. Dinler, Zeynel (2009), *Mikro Ekonomi*, Ekin Kitabevi, Bursa.
12. Dinler, Zeynel (2012), *ktisada Giri* , Ekin Kitabevi, Bursa.
13. Ekinci, Mehmet Behzat (2012-14), "Mardin OSB'de Dı sal Ekonomiler", Anket, MAÜ BF ktisat Bölümü, Mardin.
14. Ekinci, Mehmet Behzat (2014), "Mardin'de Hizmet Sektörünün Ticarî ve Kurumsal Yapısı", *Mardin linde Sektörel Kalkınmanın Yeniden n ası*, Editör: evket Tüylüo lu, Ankara Strateji Enstitüsü Yayını, Yayın no: 2014-1, Ankara, s.53-96.
15. KOSGEB (2013a), "Birimlerimiz; Mardin", <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/b.aspx?ref=16>, (20.06.2013).
16. KOSGEB (2013b), "Desteklenen Sektörler", <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/b.aspx?ref=16>, (20.06.2013).
17. KTSO (2013), "Üye Firma Bilgileri", <http://www.kiziltepetso.org.tr>, (12.06.2013).
18. Mardin SMMMO, "Üyelerimiz", <http://www.mardinsmmmo.org/uyelerimiz>, (20.06.2013).
19. MAR AD (2013), "Üyeler", <http://www.mariad.org/sayfa/170/mariad-tum-uyeler.html>, (19.06.2013).
20. MATSO (2013), "Üye Firma statistikleri", <http://www.mardintso.tobb.org.tr>, (12.06.2013).
21. M KAD (2013), "Hakkımızda", <http://www.mikad.net/hakkimizda.html>, (24.06.2013).
22. MÜS AD Mardin (2013), "Üyelik", <http://www.musiad.org.tr/mardin>, (24.06.2013).
23. NTSO (2013), "Üye Firmalar", <http://www.nusaybintso.org.tr>, (21.06.2013).
24. Resmî Gazete (2013a), "KOB Tanımı (Karar no: 2005/9617)", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/11/20051118-5.htm>, (16.06.2013).
25. Resmî Gazete (2013b), "KOSGEB Hizmetleri (Karar no: 2009/9617)", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/09/20090918-2.htm>, (20.06.2013).

FAYDALANILAN KAYNAKLAR - b

26. Seyido lu, Halil (2009), *Uluslararası ktisat; Teori, Politika ve Uygulama*, Güzem Can Yayınları, stanbul.
27. TCMB (2013), “Ödemeler Dengesi Verileri”, <http://evds.tcmb.gov.tr/cbt.html>, (10.06.2013).
28. TKB, D KA (2010), *Dicle Bölgesi Stratejik Geli me Raporu*, Mardin.
29. TMMOB Diyarbakır n aat Mühendisleri Odası (2013), “Mardin ube Temsilcili i”, <http://diyarbakir.imo.org.tr>, (20.06.2013).
30. TMMOB Makina Mühendisleri Odası (2013), “ ubeler; Mardin I Temsilcili i”, <http://www.mmo.org.tr/subeler/temsilcilikler.php?sube=6>, (24.06.2013).
31. TMMOB Mardin Mimarlar Odası (2013), “Meslekî Denetim”, <http://www.mimarlarodasimardin.org/tr>, (20.06.2013).
32. TOBB KOB Ara tırma ve Danı manlık Merkezi Müdürlü ü (2013a), “Türkiye’de KOB Tanımı”, <http://www.tobb.org.tr/KobiArastirma/Sayfalar/KOBITanimi.aspx>, (16.06.2013).
33. TOBB KOB Bilgi Sitesi (2013b), “KOB Tanımı De i ti”, http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=239:kob-tanm-deiti&Itemid=348, (16.06.2013).
34. TSB (2013), “Üye Kurulu lar”, <http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/uye-sirketler>, (13.06.2013).
35. T OF (2013), “Mardin oförler ve Otomobilciler Odası”, <http://tsof.org.tr>, (24.06.2013).
36. Tuta ı, Mehmet Ali (2013), “Açılı Konu ması”, MATSO, Merkez Bankası, Dünya Gazetesi ‘Ekonomik Görünüm’ Toplantısı, Mardin, 03.04.2013.
37. TÜ K (2010), *Bölgesel Göstergeler-TRC3*, Yayın no: 3579, Ankara.
38. TÜ K (2013a), “Dı Ticaret istatistikleri”, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=12, (11.06.2013).
39. TÜ K (2013b), “ BBS”, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumDetayAction.do?surumId=164>, (10.06.2013).
40. TÜ K (2013c), “NACE”, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumDetayAction.do?surumId=244&turlid>, (13.06.2013).
41. TÜ K (2013d), “Ulusal Hesaplar”, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=56, (10.06.2013).
42. URAK, Deloitte Türkiye (2011), *llerarası Rekabetçilik Endeksi 2009-2010*, stanbul.
43. WTO (2013a), “Leading Exporters and Importers in World Trade in Transportation Services”, International Trade Statistics-2012, http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2012_e/section3_e/iii04.xls, (06.06.2013).
44. WTO (2013b), “Leading Exporters and Importers in World Trade in Travel Services”, International Trade Statistics-2012, http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2012_e/section3_e/iii07.xls, (06.06.2013).
45. WTO (2013c), “Services Sectoral Classification”, MTN.GNS/W/120 (98-000), 10 July 1991, http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/mtn_gns_w_120_e.doc, (06.06.2013).
46. WTO (2013d), “Trade in Commercial Services by Category”, International Trade Statistics-2012, http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2012_e/section3_e/iii01.xls, (06.06.2013).